

Finantsinspeksiooni soovituslik juhend

Kontsentratsiooniriski käsitlemine Pillar 2 raames

Soovituslik juhend on kehtestatud Finantsinspeksiooni juhatuse 18.05.2011 otsusega nr 1.1-7/26.

1. Pädevus

Finantsinspeksiooni seaduse (FIS) § 3 kohaselt teostab Finantsinspeksioon riiklikku finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusvääruse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi stabiilsust.

FIS § 57 lg 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus anda välja soovitusliku iseloomuga juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks.

2. Eesmärk

Käesolev soovituslik juhend on kehtestatud krediidasutustele krediidasutuste seaduse § 63¹ ja investeerimisühingutele väärtpaberituru seaduse § 82² sisustamiseks.

Juhendi eesmärk on suunata krediidasutusi ja investeerimisühinguid kontsentratsiooniriski käsitlemisel Pillar 2 sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi rakendamise raames. Regulaatiivsed riskide kontsentreerumise piirmäärad ja nende arvutamise kord on kehtestatud krediidasutustele krediidasutuste seaduse § 85 ja investeerimisühingutele väärtpaberituru seaduse § 105 alusel. Käesolev juhend käsitleb kontsentratsiooniriski hindamise ja juhtimise aspekte, mis ei ole täies ulatuses kaetud regulatiivsete nõuetega. Juhend käsitleb kontsentratsiooniriskina lisaks riskide kontsentreerumisele suurte krediidiski positsioonide näol ka muid olulisi kontsentratsiooniriski allikaid, mis võivad potentsiaalselt kaasa tuua kahju, mille ulatus võib ohtu seada krediidasutuse või investeerimisühingu jätkusuutliku tegutsemise.

Juhendi kohaldamisel tuleb lähtuda „täidan või selgitan“ põhimõttest, mille kohaselt peab krediidasutus või investeerimisühing suutma Finantsinspeksioonile põhjendada, miks ta mõnda juhendi nõuet ei rakenda või teeb seda osaliselt. Finantsinspeksioonile esitatud põhjendused peavad arvestama proportsionaalsuse printsiipi¹, mille kohaselt peavad riski hindamisel ja

¹ Antud juhendis kasutatud mõiste „proportsionaalsuse printsiip“ erineb üldises haldusmenetluses tuntud proportsionaalsuse põhimõttest. Finantsinspeksiooni kui haldusorgani järelevalvetoimingute sagedus ja rakendatavad meetodid arvestavad finantsjärelevalve subjekti suurust, tegevuse mõju finantssüsteemile ning tegevuse laadi, ulatust ja keerukust, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest (FIS § 5 lg 2).

juhtimisel kasutatavad meetodid ja protseduurid olema vastavuses riski osatähtsusega krediidasutuse või investeerimisühingu riskiprofiilis ning krediidasutuse ja investeerimisühingu suuruse ja tegevuse mõjuga finantsüsteemile ning tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega.

Juhendi väljatöötamisel on lähtunud Euroopa Pangajärelevete Komitee (CEBS) väljaantud juhendi „*Guidelines on aspects of the management of concentration risk under the supervisory review process*” põhimõtetest. Finantsinspeksioon on käesoleva soovitusliku juhendi väljatöötamisel arvestanud ka teiste Euroopa järelevaasutuste poolt sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise ja järelevaavelise hinnangu protsessi osas rakendatavaid põhimõtteid.

3. Kohaldamisala

- 3.1. Juhendit kohaldatakse kõikidele krediidasutustele ja investeerimisühingutele ning nende konsolideerimisgruppidele.
- 3.2. Juhendi kohaldamisel lähtutakse Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi „Nõuded sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi korraldamisele“ punktis 5 sätestatud rakendamise ulatusest.

4. Juhendis kasutatavad mõisted

- 4.1. Dispersioon – näitaja, mis väljendab juhusliku muutuja varieeruvust.
- 4.2. Diversifitseerimine – riski hajutamine, mis saavutatakse muuhulgas riskipositsioonide vahelise tugeva positiivse korrelatsiooni vältimisega.
- 4.3. Granulaarsus – näitaja, mis väljendab portfelli kontsentratsiooni sõltuvust üksikute riskipositsioonide osakaalust portfellis.
- 4.4. Herfindahl-Hirschmani indeks – näitaja, mis hindab portfelli kontsentreeritust vastaspoolte suhteliste osakaalude alusel.
- 4.5. Kapital – omakapitali või kohustuste hulka kuuluvate instrumentide kogum, mille arvelt saab krediidasutus või investeerimisühing katta kahjusid.
- 4.6. Kapitalivajadus – kapitali hulk, mis on vajalik riskide adekvaatseks katmiseks.
- 4.7. Kontsentratsioonirisk – risk, mis tuleneb riskipositsioonist ühe vastaspoole või seotud vastaspoolte vastu või riskipositsioonidest, mille riski mõjutab ühine riskitegur või mille riskitegurid on tugevas positiivses korrelatsioonis.
- 4.8. Korrelatsioon – teatud tugevuse ja suunaga kahe juhusliku muutuja üheaegne varieerumine.
- 4.9. Kovariatsioon – näitaja, mis väljendab kahe juhusliku muutuja koosvarieerumist.
- 4.10. Krediidirisk – risk, et tehingu vastaspool ei ole võimeline või ei soovi täita oma lepingulisi kohustusi.
- 4.11. Likviidsusrisk – risk, et krediidasutus või investeerimisühing ei suuda täita õigeaegselt või täies mahus oma tulevase kohustusi.

- 4.12. Operatsioonirisk – risk, mis tuleneb sisemiste protsesside, inimeste tegevuse või süsteemide ebaadekvaatsusest või oodataval viisil mittetoimimisest või välistest sündmustest.
- 4.13. Reputatsioonirisk – risk, mis tuleneb maine halvenemisest klientide, äripartnerite, omanike, investorite või järelevalve silmis.
- 4.14. Risk – potentsiaalne kahju või tulude või varade väärtuse varieerumine, mida saab kirjeldada tõenäosusjaotusega.
- 4.15. Riskisene kontsentreerumine – olukord, mille puhul on erinevate riskipositsioonide risk ühes riskikategoorias tugevas positiivses korrelatsioonis või nende riski mõjutab ühine riskitegur.
- 4.16. Riskide vaheline kontsentreerumine – olukord, mille puhul on erinevate riskipositsioonide risk rohkem kui ühes riskikategoorias tugevas positiivses korrelatsioonis või nende riski mõjutab ühine riskitegur.
- 4.17. Riskiisu – krediidasutuse või investeerimisühingu teadlik soov võtta riski.
- 4.18. Riskiprofiil – unikaalne kombinatsioon iga krediidasutuse või investeerimisühingu riskidest, mis tuleneb tema tegevuste laadist, ulatusest ja keerulisuse astmest ning tegevuskeskkonnast.
- 4.19. Sisemine kapitali adekvaatsuse tagamise protsess – tegevuste kogum, mille eesmärk on hinnata krediidasutuse või investeerimisühingu riskiprofiili ja sellele vastavat kapitalivajadust.
- 4.20. Stressitest – analüüs, mille eesmärk on hinnata tegevuskeskkonna tegurite märkimisväärse ebasoodsa muutumise mõju krediidasutuse või investeerimisühingu riskidele ja kapitalivajadusele.
- 4.21. Stsenaariumianalüüs – analüüs, mille eesmärk on hinnata mitme tegevuskeskkonna teguri üheaegse muutumise mõju krediidasutuse või investeerimisühingu riskidele ja kapitalivajadusele.
- 4.22. Tundlikkuse analüüs – analüüs, mille eesmärk on hinnata tegevuskeskkonna üksiku teguri muutumise mõju krediidasutuse või investeerimisühingu riskidele ja kapitalivajadusele.
- 4.23. Turulikviidsus – instrumendi omadus, mis väljendab kiirust, millega instrumendi saab olulisi kahjusid kandmata vahetada rahaks või muuks instrumendiks.

5. Üldnõuded

- 5.1. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma kontsentratsiooniriski arvesse sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames.
- 5.2. Krediidasutus või investeerimisühing peab lähtudes oma äritegevuse iseloomust määratlema kontsentratsiooniriski riskiisu.

- 5.3. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kehtestama kirjalikud poliitika ja protseduurid kontsentratsiooniriski identifitseerimiseks, hindamiseks, juhtimiseks, monitoorimiseks ja raporteerimiseks.
- 5.4. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski poliitika ja protseduure regulaarselt üle vaatama ning neid vastavalt vajadusele korrigeerima võttes sealjuures arvesse muutusi oma riskiisus ja tegevuskeskkonnas.
- 5.5. Krediidiasutuse või investeerimisühingu kontsentratsiooniriski poliitika ja protseduurid peavad hõlmama kontsentratsiooniriski käsitlemist nii soolo kui ka konsolideeritud baasil.
- 5.6. Krediidiasutuse või investeerimisühingu kontsentratsiooniriski poliitika ja protseduurid peavad hõlmama nii riskide sisese kui ka riskide vahelise kontsentreerumiste käsitlemise põhimõtteid.
- 5.7. Krediidiasutus või investeerimisühing võib riskisest kontsentreerumist käsitleda konkreetse riski identifitseerimise, hindamise, juhtimise, monitoorimise ja raporteerimise raames. Sellisel juhul peab ta suutma Finantsinspeksioonile tõendada, et kontsentratsiooniriskile on pööratud proportsionaalsuse printsiibiga kooskõlas olevat tähelepanu.
- 5.8. Krediidiasutuse või investeerimisühingu kontsentratsiooniriski identifitseerimise, hindamise, juhtimise, monitoorimise ja raporteerimise raamistik peab hõlmama nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid aspekte ja meetodeid.
- 5.9. Krediidiasutuses või investeerimisühingus peab toimima asjakohane sisekontrollisüsteem, sealhulgas riskikontrolli ja siseauditi protseduurid, et tagada kontsentratsiooniriski käsitlemine vastavuses käesolevas juhendis sätestatud nõuete ning sisemiste poliitikate, protseduuride ja limiitidega.
- 5.10. Kuna kontsentratsiooniriski võib olla raske kvantitatiivselt hinnata, peab krediidiasutus või investeerimisühing seda suuremat tähelepanu pöörama liigsete kontsentreerumiste vältimisele, limiteerimisele, identifitseerimisele ja monitoorimisele.

6. Kontsentratsiooniriski identifitseerimine

- 6.1. Krediidiasutus või investeerimisühing peab identifitseerima oma äritegevuse iseloomust tulenevad kontsentratsiooni allikad ja nende võimaliku mõju.
- 6.2. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski identifitseerimiseks võtma arvesse kontsentreerumisi, mis tulenevad nii tema kauplemisportfelist kui ka krediidiasutuse puhul pangaportfelist ja investeerimisühingu puhul muudest tegevustest.
- 6.3. Krediidiasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse kontsentratsiooniriski, mis tuleneb tema tehingute või riskimaandamise tehingute vastaspoolte vähesusest ning tegevuse koondumisest teatud toodetesse, majandussektoritesse või geograafilistesse piirkondadesse.
- 6.4. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski identifitseerimiseks analüüsima nii riskide sisest kui ka riskide vahelist kontsentreerumist.

- 6.5. Krediidasutus või investeerimisühing peab lisaks riskide sisesele ja riskide vahelisele kontsentreerumisele võtma arvesse ka võimalikku kontsentratsiooniriski oma tulude struktuuris, mis tuleneb olulisest sõltuvusest teatud majandussektoritest või geograafilistest piirkondadest tulude teenimisel.
- 6.6. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse erinevate tuluallikate omavahelist korrelatsiooni.
- 6.7. Eelkõige investeerimisühingud peavad kontsentratsiooniriski identifitseerimisel võtma arvesse tulude kontsentreerumist, mis tuleneb olulisest sõltuvusest väikesest arvust tehingutest.
- 6.8. Krediidasutus või investeerimisühing peab uute toodete väljatöötamise või uutele turgudel tegevuse alustamise planeerimise raames analüüsima potentsiaalset kaasnevat kontsentratsiooniriski.
- 6.9. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse võimalust, et tavapärast madala korrelatsiooniga riskipositsioonide korrelatsioon võib negatiivsete turutingimuste olukorras oluliselt kasvada.
- 6.10. Krediidasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski identifitseerimiseks muuhulgas läbi viima stsenaariumianalüüsi, stressitestimisi ja tundlikkuse analüüsi, mis aitavad tuvastada varjatud seoseid riskitegurite vahel ja nende võimalikku mõju.

7. Krediidiriski kontsentratsioon

- 7.1. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse krediidiriski kontsentratsiooni, mis tuleneb riskipositsioonist ühe vastaspoolte või seotud vastaspoolte vastu või mis tuleneb riskipositsioonidest, mille riski mõjutavad ühised või tugevas positiivses korrelatsioonis olevad riskitegurid.
- 7.2. Krediidasutus või investeerimisühing peab määratlema, mida käsitletakse sisemiselt krediidiriski kontsentratsioonina, sealhulgas määratlema ühest vastaspooltest või seotud vastaspooltest tuleneva kontsentreerumise ja teatud majandussektoritest või geograafilistest piirkondadest tuleneva kontsentreerumise definitsiooni.
- 7.3. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse garantiidest või muudest krediidiriski maandamiseks kasutatavatest instrumentidest tulenevat krediidiriski kontsentratsiooni.
- 7.4. Krediidasutus või investeerimisühing peab juurutama asjakohased meetodid ja protseduurid krediidiriski koondpositsiooni järjepidevaks identifitseerimiseks teatud vastaspoolte, toodete, majandusharude või geograafiliste piirkondade lõikes.
- 7.5. Krediidasutuse või investeerimisühingu krediidiriski positsioonide agregeerimise ja konsolideerimise raamistik peab võimaldama omavahel seotud vastaspoolte tuvastamist.
- 7.6. Krediidasutus või investeerimisühing peab krediidiriski kontsentratsiooni identifitseerimisel võtma arvesse järgmisi võimalikke vastaspoolte ühiseid karakteristikuid kui kontsentratsiooniriski tekkimise allikaid:
 - 1) majandussektor;

- 2) geograafiline piirkond;
 - 3) valuuta;
 - 4) instrumendi või toote tüüp.
- 7.7. Krediidasutus või investeerimisühing peab lisaks ühte majandussektorisse kuuluvate riskipositsioonide korreleerumisele arvestama ka erinevatesse majandussektoritesse kuuluvate riskipositsioonide vahelist korrelatsiooni.
- 7.8. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse krediidiriski positsioonide vaheliste korrelatsioonide stabiilsust ajas.

8. Tururiski kontsentratsioon

- 8.1. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse tururiski kontsentratsiooni, mis tekib tururiski positsioonidest, mida mõjutavad ühised või tugevas positiivses korrelatsioonis olevad riskitegurid.
- 8.2. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse tururiski kontsentratsiooni, mis tuleneb turuosaliste riskieelistuste muutumisest negatiivsete turutingimuste olukorras, mis toob kaasa riskipremiate ja varadevahelise korrelatsiooni muutumise.
- 8.3. Krediidasutus või investeerimisühing peab tururiski kontsentratsiooni hindamisel võtma arvesse erinevaid võimalikke likviidsushorisonte ehk võimalust, et negatiivsete turutingimuste olukorras võib tururiski positsioonide turulikviidsus oluliselt väheneda.
- 8.4. Krediidasutus või investeerimisühing, kes kasutab tururiski hindamisel sisemudelit, peab olema teadlik sellest, millisel määral kajastab sisemudel tururiski positsioonide vahelist korrelatsiooni, seda eriti negatiivsete turutingimuste olukorras.

9. Operatsiooniriski kontsentratsioon

- 9.1. Krediidasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse operatsiooniriski kontsentratsiooni, mis tekib sealhulgas sõltuvusest ühe tarnija toodetest, teenustest, rajatistest, seadmetest või teeninduskanalitest.
- 9.2. Krediidasutus või investeerimisühing peab operatsiooniriski juhtimise raames identifitseerima oma äritegevuse iseloomust ja organisatsiooni struktuurist tulenevad operatsiooniriski kontsentratsiooni allikad ja nende võimaliku mõju.
- 9.3. Krediidasutus või investeerimisühing peab operatsiooniriski kontsentratsiooni identifitseerimiseks analüüsima operatsiooniriski kahjude sagedust ja nende mõju suurust ning hindama selle baasil võimalikke operatsiooniriski kontsentratsiooni allikaid.
- 9.4. Krediidasutus või investeerimisühing peab operatsiooniriski hindamise raames kasutama asjakohaseid meetodeid operatsiooniriski kontsentratsiooni hindamiseks.
- 9.5. Krediidasutus või investeerimisühing võib operatsiooniriski kontsentratsioonist tulenevat riski maandada muuhulgas kindlustuslepingu sõlmimise teel, kuid peab sealjuures võtma arvesse riski maandamiseks kasutatavatest instrumentidest tulenevat täiendavat

operatsiooniriski, sealhulgas juriidilist riski ning ühest kindlustusandjast tulenevat täiendavat kontsentratsiooniriski.

10. Likviidsusriski kontsentratsioon

- 10.1. Krediidiasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse likviidsusriski kontsentratsiooni, mis tuleneb varade kontsentreerumisest instrumentidesse, mille turulikviidsus võib negatiivsete turutingimuste olukorras oluliselt väheneda või finantseerimisallikate kontsentreerumisest, mis muudab krediidiasutuse või investeerimisühingu haavatavaks finantseerimisallikate kadumise või neile juurdepääsu halvenemise suhtes.
- 10.2. Krediidiasutus või investeerimisühing peab likviidsusriski kontsentratsiooni hindamisel võtma lisaks bilansilistele positsioonidele arvesse ka bilansiväliseid positsioone ja nendest tulenevat likviidsusvajadust.
- 10.3. Krediidiasutus või investeerimisühing peab likviidsusriski kontsentratsiooni hindamisel võtma arvesse täiendavat likviidsusvajadust, mis võib tekkida vajadusest toetada teisi samsse gruppi kuuluvaid ettevõtjaid või laenukohustuste ennetähtaegselt tagasimaksmisest.
- 10.4. Krediidiasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse võimalikke kontsentreerumisi oma likviidsuspuhvrise kuuluvates varades.
- 10.5. Finantseerimisallikate kontsentratsiooni väljendab piiratud arvult finantseerijatelt pärineva finantseerimise suur mahuline osakaal, mille kadumine sunniks krediidiasutust või investeerimisühingut oluliselt muutma oma finantseerimisstrateegiat.
- 10.6. Krediidiasutus või investeerimisühing peab põhjalikult analüüsima oma finantseerimisallikaid mõjutavaid tegureid, mis võivad põhjustada äkilise olulises mahus finantseerimise vähenemise või teatud finantseerimisallikatele juurdepääsu kadumise.
- 10.7. Krediidiasutus või investeerimisühing peab finantseerimisallikate kontsentratsiooni identifitseerimiseks analüüsima oma finantseerimise struktuuri, sealhulgas hoiustepõhise ja turupõhise finantseerimise osatähtsust ning seda ajas mõjutavaid tegureid.
- 10.8. Krediidiasutus või investeerimisühing peab võtma arvesse finantseerimisega seotud likviidsusriski kontsentratsiooni, mis tuleneb kontsentratsioonist:
 - 1) teatud finantseerimisallikate suhtes, sealhulgas:
 - a) pankadevaheline turg;
 - b) võlakirjaturg;
 - c) muud turupõhised finantseerimisallikad.
 - 2) teatud instrumentide suhtes, sealhulgas:
 - a) allutatud võlakirjad;
 - b) tagatud võlakirjad;
 - c) repo- ja pöördrepo tehingud;
 - d) väärtpaberistatud nõuded.
 - 3) üksikute finantseerijate suhtes, sealhulgas:
 - a) grupisisesed finantseerijad;
 - b) muud seotud osapooled;
 - c) suured institutsionaalsed ja korporatiivsed hoiustajad;

- d) üksikud suured hoiustajad või vastaspoolled.
 - 4) finantseerimisallikate valuutade suhtes;
 - 5) finantseerimisallikate geograafilise päritolu suhtes;
 - 6) finantseerimisallikate lõpptähtaegade suhtes.
- 10.9. Krediidiasutus või investeerimisühing peab likviidsusriski kontsentratsiooni arvestama likviidsuse talitluspidevuse plaanide koostamisel.
- 10.10. Krediidiasutuse või investeerimisühingu likviidsuse talitluspidevuse plaan peab sisaldama indikaatoreid, mis võimaldavad tuvastada likviidsusriski kontsentratsiooni kasvu ning meetmeid selle kiireks ja asjakohaseks adresseerimiseks.

11. Riskidevaheline kontsentratsioon

- 11.1. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski alahindamise vältimiseks võtma lisaks riskide sisestele kontsentreerumistele arvesse ka olulisi riskide vahelisi kontsentreerumisi.
- 11.2. Krediidiasutus või investeerimisühing peab riskidevahelise kontsentratsiooni arvessevõtmiseks analüüsima muuhulgas järgmisi riskidevahelisi seoseid:
- 1) krediidirisk-likviidsusrisk – olukord, kus oluliste vastaspoolte poolt kohustuste täitmatajätmine mõjutab negatiivselt krediidiasutuse või investeerimisühingu rahavooge ja likviidsust;
 - 2) krediidirisk-tururisk – olukord, kus krediidiasutusel või investeerimisühingul on ühe vastaspoole või seotud vastaspoolte suhtes nii krediidiriski kui ka tururiski positsioonid;
 - 3) krediidirisk-operatsioonirisk – olukord, kus krediidiriski suurust mõjutavad operatsiooniriski tegurid või riskimaandusinstrumentide väljastajate krediidirisk mõjutab krediidiasutuse või investeerimisühingu operatsiooniriski suurust;
 - 4) tururisk-likviidsusrisk – olukord, kus turu suurenenud volatiilsus või turulikviidsuse järsk vähenemine mõjutab negatiivselt krediidiasutuse või investeerimisühingu likviidsust;
 - 5) reputatsioonirisk-likviidsusrisk – olukord, kus krediidiasutuse või investeerimisühingu reputatsiooniriski realiseerumine vähendab finantseerimisallikaid ja nende juurdepääsu;
 - 6) operatsioonirisk-likviidsusrisk – olukord, kus operatsiooniriski realiseerumine mõjutab negatiivselt krediidiasutuse või investeerimisühingu likviidsust.

12. Kontsentratsiooniriski hindamine

- 12.1. Krediidiasutus või investeerimisühing peab suutma hinnata, millist võimalikku negatiivset mõju võib kontsentratsioonirisk omada tema kapitalile, likviidsusele ja tuludele.
- 12.2. Kontsentratsiooniriski hindamise meetodika ja sagedus peab olema proportsionaalne krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega.
- 12.3. Krediidiasutus või investeerimisühing peab oma kontsentratsiooniriski hindamise raamistikku regulaarselt üle vaatama ning seda vastavalt vajadusel korrigeerima võttes sealjuures arvesse muutusi oma riskiisus ja tegevuskeskkonnas.

- 12.4. Kongsentratsiooniriski erinevate väljendusvormide adekvaatseks arvessevõtmiseks võib olla vajalik erinevate kongsentratsiooniriski hindamismetoodikate üheaegne rakendamine.
- 12.5. Kongsentratsiooniriski hindamise võimalikeks meetoditeks on sealhulgas stsenaariumianalüüs, stressitestimine ja tundlikkuse analüüs.
- 12.6. Krediidiasutuse või investeerimisühingu riskide sisese ja riskide vahelise kongsentratsiooniriski hindamise raamistik peab suutma adekvaatselt hinnata riskipositsioonide vahelisi seoseid.
- 12.7. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kongsentratsiooniriski hindamisel võtma arvesse kongsentratsiooniriski hindamiseks kasutatava meetodika piiranguid ja aluseks olevate eelduste mõju.
- 12.8. Kongsentratsiooniriski hindamisel võib krediidiasutus või investeerimisühing kasutada muuhulgas järgmisi näitajaid ja mõõdikuid:
- 1) suurimad riskipositsioonid absoluutmahus või suhtes asjakohasesse näitajasse (nt. osakaaluna portfelist või kapitalist);
 - 2) suurimad omavahel seotud riskipositsioonid absoluutmahus või suhtes asjakohasesse näitajasse (nt. osakaaluna portfelist või kapitalist);
 - 3) kongsentratsioon teatud toodete ja instrumentide suhtes;
 - 4) kongsentratsioon teatud majandussektorite ja geograafiliste piirkondade suhtes;
 - 5) sisemiste kongsentratsioonilimiitide reaalse rakendamise näitajad;
 - 6) portfelli korrelatsiooninäitajad;
 - 7) portfelli dispersiooni ja kovariatsiooni näitajad;
 - 8) portfelli kongsentreerumise näitajad (nt. Herfindahl-Hirschmani indeks);
 - 9) portfelli kongsentreerumise graafilised mõõdikud (nt. kongsentratsioonikõver);
 - 10) krediidiriski mudelite põhised mõõdikud (nt. granulaarsuse näitajad).

13. Kongsentratsiooniriski juhtimine

- 13.1. Krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimise raamistik peab selgelt käsitlema kongsentratsiooniriski ja selle juhtimist.
- 13.2. Krediidiasutus või investeerimisühing peab vältima kongsentratsiooniriski kuhjumist ilma selle adekvaatse identifitseerimise ja juhtimiseta.
- 13.3. Kongsentratsiooniriski juhtimise meetodid on muuhulgas:
- 1) limiitide kehtestamine riski piiramiseks;
 - 2) portfelli juhtimise tehnikate kasutamine riski hajutamiseks;
 - 3) riski otsene või kaudne ülekandmine teistele isikutele erinevate instrumentide abil;
 - 4) kapitalipuhvrite hoidmine riski maandamiseks.
- 13.4. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kongsentratsiooniriski juhtimiseks kehtestama kongsentratsiooniriski limiidid üksikute või omavahel seotud vastaspoolte, majandussektorite, toodete ja geograafiliste piirkondade lõikes.
- 13.5. Krediidiasutuse või investeerimisühingu kongsentratsiooniriski limiidid peavad olema kooskõlas tema riskiprofiili ja riskiisuga.

- 13.6. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski limiitide kehtestamiseks ja nende jätkuvas asjakohasuses veendumiseks regulaarselt analüüsima oma portfelle ja riskipositsioone.
- 13.7. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski limiidid adekvaatselt dokumenteerima ja nendest teavitama asjakohaseid osapooli.
- 13.8. Krediidiasutus või investeerimisühing peab kontsentratsiooniriski limiidid kehtestama nii soolo kui ka konsolideeritud tasemel.
- 13.9. Kontsentratsiooniriski limiidid peavad hõlmama krediidiasutuse või investeerimisühingu nii bilansilisi kui ka bilansiväliseid positsioone.
- 13.10. Olukorras, kus kontsentratsioonirisk ületab krediidiasutuse või investeerimisühingu riskiisu, peab krediidiasutus või investeerimisühing rakendama asjakohaseid riski vähendavaid või maandavaid meetmeid.
- 13.11. Krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt kontsentratsiooniriski juhtimisel kasutatavad meetmed peavad olema asjakohased ja läbipaistvad.
- 13.12. Krediidiasutus või investeerimisühing saab kontsentratsiooniriski maandada muuhulgas järgmiste meetmete rakendamise teel:
 - 1) kontsentratsiooniriski limiitide alandamine;
 - 2) äristrateegia ümbervaatamine;
 - 3) varade diversifitseerimine;
 - 4) finantseerimisallikate diversifitseerimine;
 - 5) finantseerimisallikate muutmine;
 - 6) riskimaandusinstrumentide soetamine;
 - 7) varade müük;
 - 8) edasiantavate teenuste ümbervaatamine.
- 13.13. Kontsentratsiooniriski juhtimisel tuleb arvesse võtta võimaliku täiendava kontsentratsiooniriski tekkimist riskimaandusinstrumentide rakendamise tõttu.

14. Kontsentratsiooniriski monitoorimine ja raporteerimine

- 14.1. Krediidiasutuses või investeerimisühingus peab olema paigas usaldusväärne, õigeaegne ja kõikehõlmav kontsentratsiooniriski monitoorimise ja raporteerimise raamistik, mis võimaldab juhtimisotsuste efektiivset tegemist.
- 14.2. Krediidiasutuse või investeerimisühingu infosüsteemid peavad tagama kontsentratsiooniriski ja selle juhtimisel kasutatavate meetmete monitoorimiseks vajaliku informatsiooni kättesaadavuse.
- 14.3. Krediidiasutuses või investeerimisühingus peavad olema kehtestatud adekvaatsed protseduurid kontsentratsiooniriski juhtimisel kasutatavate meetmete monitoorimiseks ja sellest raporteerimiseks.
- 14.4. Krediidiasutuse või investeerimisühingu kontsentratsiooniriskist raporteerimine peaks muuhulgas hõlmama kvalitatiivset ja kvantitatiivset informatsiooni riskide siseste ja riskide vaheliste kontsentreerumiste, oluliste kontsentratsiooniriski tegurite ja

riskimaandamise tehingute kohta nii soolo kui ka konsolideeritud baasil ning äriiinide, geograafiliste piirkondade ja äriüksuste lõikes.

- 14.5. Kontsentratsiooniriskist raporteerimise sagedus peab olema vastavuses krediidasutuse või investeerimisühingu kontsentratsiooniriski taseme ja seda mõjutavate põhiliste riskitegurite iseloomuga, sealhulgas nende volatiilsusega.

15. Kontsentratsiooniriski katmine kapitaliga

- 15.1. Krediidasutus või investeerimisühing peab sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise raamistikus hindama kontsentratsiooniriski katmiseks vajalikku kapitali.
- 15.2. Eriti krediidasutus peab suurt tähelepanu pöörama krediidiriski kontsentratsiooni katmiseks potentsiaalselt vajalikule kapitalile.
- 15.3. Kui krediidasutus või investeerimisühing kasutab krediidiriski regulatiivse kapitalinõude arvutamisel standardmeetodit, võib sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames krediidiriski kontsentratsioonist tuleneva riski katmiseks vajaliku kapitali hindamisel lähtuda lihtsustatud meetodikast, mida on kirjeldatud käesoleva juhendi punktides 15.4. kuni 15.7.
- 15.4. Majandussektorite kontsentratsioonist tuleneva kontsentratsiooniriski katmiseks kapitaliga sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames võib lähtuda sektoripõhisest Herfindahl-Hirschmani indeksist (HHI_{sektor}), mis on arvutatud vastavalt järgmisele valemile:

$$HHI_{\text{sektor}} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i^2}{\left(\sum_{i=1}^N x_i\right)^2} \times 100,$$

kus x_i on i -nda sektori kogunõude väärtus ja N on sektorite koguarv.

- 15.5. Punktis 15.4. toodud valemi alusel leitud indeksi väärtuse põhjal saab krediidasutus või investeerimisühing leida krediidiriski regulatiivse kapitalinõude baasil täiendava kapitalivajaduse kontsentratsiooniriski katmiseks vastavalt järgmisele tabelile:

HHI_{sektor}	Täiendav kapitalivajadus
$0 < HHI_{\text{sektor}} \leq 10$	0%
$10 < HHI_{\text{sektor}} \leq 15$	2%
$15 < HHI_{\text{sektor}} \leq 20$	4%
$20 < HHI_{\text{sektor}} \leq 25$	6%
$25 < HHI_{\text{sektor}} \leq 100$	8%

- 15.6. Vastaspoolte kontsentratsioonist tuleneva kontsentratsiooniriski katmiseks kapitaliga sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames võib lähtuda vastaspoolepõhisest Herfindahl-Hirschmani indeksist ($HHI_{\text{vastaspool}}$), mis on arvutatud 100 suurima vastaspoolte kohta vastavalt järgmisele valemile:

$$HHI_{\text{vastaspool}} = \frac{\sum_{i=1}^{100} x_i^2}{\left(\sum_{i=1}^{100} x_i\right)^2} \times \frac{\sum_{i=1}^{100} x_i}{\sum_{i=1}^N x_i} \times 100,$$

kus x_i on i -nda vastaspoolte kogunõude väärtus ja N on vastaspoolte koguarv.

- 15.7. Punktis 15.6. toodud valemi alusel leitud indeksi väärtuse põhjal saab krediidasutus või investeerimisühing leida krediidiriski regulatiivse kapitalinõude baasil täiendava krediidiriski kapitalivajaduse kontsentratsiooniriski katmiseks vastavalt järgmisele tabelile:

$HHI_{\text{vastaspool}}$	Täiendav kapitalivajadus
$0 < HHI_{\text{vastaspool}} \leq 1$	0%
$1 < HHI_{\text{vastaspool}} \leq 2$	2%
$2 < HHI_{\text{vastaspool}} \leq 4$	4%
$4 < HHI_{\text{vastaspool}} \leq 10$	6%
$10 < HHI_{\text{vastaspool}} \leq 100$	8%

- 15.8. Krediidasutus või investeerimisühing, kes on saanud Finantsinspeksioonilt loa kasutada krediidiriski regulatiivsete kapitalinõuete arvutamisel sisereitingute põhimeetodit või sisereitingute täiustatud meetodit, peab sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames krediidiriski kontsentratsioonist tuleneva riski katmiseks vajaliku kapitali hindamisel kasutama sisemist kontsentratsiooniriski hindamise meetodikat.
- 15.9. Krediidasutus või investeerimisühing võib kontsentratsiooniriski katmiseks vajaliku kapitali hindamisel võtta arvesse kontsentratsiooniriski maandavaid tegureid, sealhulgas kontsentratsiooniriski juhtimise ja muude sisemiste kontrollimehhanismide efektiivsust.
- 15.10. Juhul, kui krediidasutus või investeerimisühing ei hoia sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi raames kontsentratsiooniriski katteks kapitali, peab ta suutma seda Finantsinspeksioonile adekvaatselt põhjendada.

16. Juhendi jõustumine

Juhend jõustub alates 01.12.2011.